

Alexandre Dumas (1802-1870) va denunciar la Camorra i el bandolerisme al cap de poc temps de viure a Nàpols, a través dels periòdics italians i francesos que ell mateix havia fundat.

Recuperat el Dumas que culpà els Borbó de la Camorra

Alexandre Dumas denuncià públicament la Camorra i responsabilitzà els Borbó que havien governat el Regne de les Dues Sicílies d'haver-la impulsada. Per primera vegada es recullen en francès els escrits de l'autor contra aquella societat criminal.

Quan el 13 de setembre del 1860 Alexandre Dumas arriba a Nàpols amb l'expedició dels Mil de Garibaldi, com ha posat d'actualitat Umberto Eco a *El cementiri de Praga*, es pensava que la ciutat i tot el Regne de les Dues Sicílies quedarien finalment alliberats del terror de l'absolutisme borbònic.

Però al cap de poc temps va descobrir que hi havia un segon enemic del progrés i el liberalisme que quedava ocult, més poderós i arrelat al país que no els Borbó. Era conegut amb el nom espanyol de *Camorra* i es tractava d'una organització criminal que s'havia enfortit precisament durant el regnat de

la dinastia que Dumas havia contribuït a enderrocar.

Va descobrir que la Camorra s'havia estès i refermat definitivament durant els regnats de Ferran I de les Dues Sicílies, el 1821, i del seu nét Ferran II, el 1848.

I amb el mateix esperit que el va animar a defensar la causa dels revolucionaris garibaldins i a combatre els Borbó, va denunciar les malifetes de la Camorra i la impunitat amb què actuava, conjuntament amb la denúncia del bandolerisme, a través de la redacció d'un assaig històric i dels articles que publicava als periòdics italians i francesos que ell mateix havia fundat, i que sovint redactava tot sol.

Ho va fer a partir del 1862, mentre encara vivia a Nàpols. En francès, al bisetmanal *Le Monte-Cristo*, de París, i en italià, al diari *L'Indipendente*, de Nàpols, on comptava amb un il·lustre equip de traductores i traductors encapçalat pel polític i periodista liberal Eugenio Torelli Viollier (Nàpols, 1842-1900), futur fundador i director, a Milà, del *Corriere della Sera*.

Com van poder llegir els lectors del primer número de *L'Indipendente*, aparegut l'11 d'octubre del 1860, la idea de fundar el diari i de fer-ne Dumas director va ser de Garibaldi, que també va proposar-ne el nom.

Bandolerisme. L'assaig històric es publica a Nàpols el 1864. Es titula *Cento anni di brigantaggio nelle province meridionali d'Italia* ('Cent anys de bandolerisme a les províncies meridionals d'Itàlia') i inclou un extens capítol sobre la Camorra, perquè l'autor considera que tenia relació, en part, amb els bandolerisme, que era una forma específica de bandolerisme.

L'edició es presentava com un primer volum de l'obra, però el segon no apareixeria mai. Es va posar a la venda el 13 de febrer. Ho va anunciar *L'Indipendente* el dia abans. Probablement va ser girat a l'italià pel mateix equip de traductors i redactors del diari.

De l'obra se'n coneix una versió francesa original parcial, corresponent a les primeres vuitanta pàgines, gairebé una tercera part del total. La va publicar l'autor mateix en forma de fulletó seriat en un altre dels seus periòdics parisencs, *Le Mousquetaire*,

entre el 29 de desembre del 1866 i el 12 de gener del 1867. Llavors ja vivia a París. Hi havia tornat l'abril del 1864.

Garibaldi l'havia nomenat director de Belles Arts, en arribar junts a Nàpols, cosa que va causar un cert malestar entre alguns napolitans, que no van pair prou bé que un estranger ocupés un càrrec tan important.

El retorn a París podia haver estat influït per aquesta impopularitat, però llavors Dumas ja era un home força desenganyat pel resultat de la revolució i, sobretot, perquè no veia sortida al problema de la Camorra, que impedia de normalitzar l'administració pública i les activitats comercials, atès que no veu que es basteixi cap intent de combatre-la.

D'una altra banda, pensava que els napolitans eren massa esquerps –i gens hospitalaris. S'havia acostumat que a Sicília les cases obrien les portes així que el veien de lluny, mentre que es dol –segons que escriu en un diari francès– que mai cap napolità no l'hagi convidat a passar el llindar de la porta, quan ja fa divuit mesos que hi viu.

Inèdits. Amb un retard de segle i mig, tots els textos d'Alexandre Dumas sobre la Camorra, francesos o italians, han estat finalment aplegats en volum. L'ha publicat l'editorial Vuibert de París amb el títol *La Camorra et autres récits de brigandage*, a cura de Claude Schopp. Els textos italians dels quals no se'n coneix la versió original hi han estat traduïts al francès.

El volum incorpora dos textos inèdits. El més important és l'original francès corresponent a la continuació del llibre *Cento anni di brigantaggio*. És a dir, parlem de l'anunciada segona part de l'assaig històric –completa o no, no se sap– que Dumas no va arribar a publicar.

El manuscrit es conserva als arxius nacionals de Praga. Primer va passar de mans de l'escriptor a la filla, Marie Dumas, i d'aquí a un il·lustre admirador, el príncep Richard de Metternich, ambaixador d'Àustria a París i amic de Marie Dumas que havia creat un petit museu privat dedicat a l'autor d'*Els tres mosqueters* al seu castell de Königswart, a Bohèmia.

A l'esquerra, el general Garibaldi. Va entrar a Nàpols el 13 de setembre del 1860, acompanyat per Alexandre Dumas, que fou nomenat director de Belles Arts pel dictador. A la dreta, el rei Ferran II de les Dues Sicílies, el penúltim monarca del regne.

Finalment va arribar a Praga quan la república socialista de Txecoslovàquia ja havia nacionalitzat el castell de Kynzsvart, on el príncep l'havia fet traslladar.

L'altre text inèdit és un relat, llarg però incomplet, "Rosa Maria", que parla del bandolerisme, i que també és als arxius nacionals de Praga.

Els Borbó de Nàpols. Alexandre Dumas va viure durant tres anys a Nàpols. L'accés als arxius secrets del rei de les Dues Sicílies que Garibaldi va donar-li en exclusiva com a regal del seu suport –econòmic i públic– a la revolució dels camises vermelles, el va animar a escriure la història d'aquesta dinastia. L'obra, *Storia dei Borbone di Napoli*, apareix en fascicles com a suplement de *L'In-*

dipendente a partir del 15 de maig del 1862.

Va arribar a ser tan extensa que se'n van relligar nou volums. El primer apareix el 14 de juliol del 1862.

Hi havia molts fets a explicar i a denunciar. La història dels Borbó de Nàpols, deia Dumas a l'inici de l'assaig, "és plena de tants actes infames, tants crims desconeguts, tants de perjurs sense nom, que els nostres lectors tindrien el dret de no creure'ns si no n'aportéssim les proves".

La darrera edició italiana és del 2002, però mai no s'havia traduït a la llengua de l'autor. Això finalment s'ha corregit, poc després de l'edició de *La Camorra et autres récits de brigandage*.

Com que Dumas hi demostra que la república proclamada el 1799 a Nàpols per les tropes franceses del general Championnet va ser l'única temptativa d'exportació de la Revolució Francesa a Europa, els editors que finalment han traduït les gairebé mil pàgines del llibre han optat per afrancesar el títol. De manera que la *Storia dei Borbone di Napoli* s'ha convertit, en l'edició de Fayard traduïda de l'italià per Jean-Paul Desprat i Philippe Godoy, en *Les deux révolutions. Paris (1789) et Naples (1799)*. Però el llibre, tot i les referències europees, parla

Els textos d'Alexandre Dumas sobre la Camorra, francesos o italians, han estat finalment aplegats en volum

El bisetmanal *Le Monte-Cristo*, fundat per Dumas, des d'on l'escriptor va denunciar la Camorra napolitana. El primer número del diari *L'Indipendente*, fundat i dirigit per Alexandre Dumas, apareix a Nàpols l'11 d'octubre del 1860.

bàsicament dels Borbó instal·lats al regne de les Dues Sicílies, i s'atura uns quants anys abans de la revolució del 1860.

Autor prolífic. Com se sap, Dumas escrivia a raig fet i podia omplir molts fulls cada dia. Durant la seva estada de tres anys i mig a Nàpols té temps, a més, d'escriure les memòries de Garibaldi, una crònica sobre els garibaldins, un itinerari de Nàpols a Roma i un assaig crític sobre el Sant Pare *–Le Pape devant les Évangiles, l'histoire, la raison humaine. Réponse à Mons. Dupanloup–* que també apareix traduït a l'italià.

I tot això sense abandonar la carrera de novel·lista. Amb dos títols, *Les Mémoires d'une favorite* i *La San Felice*, publicats en francès i en italià, primer a la premsa en forma de fulletó, entre el 1863 i el 1865. Al segon, posa en escena el gloriós martiri dels homes i les dones de l'efímera república del 1799.

Tot això al marge de la seva participació a *L'Indipendente* on, va dir, feia una feina que, en condicions ordinàries, ocuparia deu persones,

Però el novel·lista convertit en historiador no va tenir temps de completar la vida dels Borbó de Nàpols fins a la seva caiguda, amb Francesc II. Ja en va parlar, de tots, especialment els darrers, en els seus nombrosos escrits dedicats a la Camorra i el bandolerisme.

Perquè, a parer seu, la Camorra i el bandolerisme anaven estretament vinculats amb la història d'aquesta branca inferior d'una dinastia que, trasplantada a la terra de Nàpols, s'hi

va arrelar, va fructificar però finalment va pansir-se; i que en el moment que en parla, a Europa, no té cap més representant coronat que la reina Isabel d'Espanya.

Afirma amb tota contundència que Ferran II (Palerm, 1810 - Nàpols, 1859) era l'autèntic cap de la Camorra, si bé ja s'havia enfortit i prosperat durant el regnat de Ferran I (Nàpols, 1751-1824). I s'hi havia enfortit perquè Ferran I la va utilitzar per a combatre els *carbonari*, prohibits, com totes les societats secretes, el 1821.

Com se sap –i sabia molt bé Dumas– els *carbonari* tenien els mateixos objectius que els francmaçons, derrotar l'absolutisme: fet i fet eren els francmaçons italians. Ferran II, per una altra banda, va organitzar la Camorra, diu Dumas, per a servir-se'n contra els liberals, després de reeixir a tombar la revolució liberal del 1848.

Dumas constata que Ferran II odia per damunt de tot la burgesia que el

“La Camorra és la impunitat del robatori i de l'assassinat, l'organització de la peresa, la remuneració del mal, la glorificació del crim”, va dir Dumas

1848 l'havia obligat a acceptar una constitució liberal. Com se sap, podrà reprimir-la poc després i la política de repressió que portarà a terme serà duríssima i escandalitzarà Europa.

Presentació de la Camorra.

Abans d'introduir el nom de la societat criminal en els seus escrits periodístics publicats a França, Alexandre Dumas diu als seus lectors *–Le Monte-Cristo*, 11 de març del 1862– que a la Nàpols bruta, pudent, plena de misèria i infestada de captaires, hi ha una classe formada per un conjunt de 25.000 a 30.000 individus que guanyen de dos a quatre francs cada dia sense fer res.

“Qui són aquests privilegiats de la societat, em demanareu? Us ho diré a l'article següent”, anuncia en clou-re'l.

I a l'article següent, datat el 14 de març, informa que aquests privilegiats són els camorristes. Tot seguit reporta amb detall qui són i com operen. Fins i tot com es vesteixen, sempre mudats amb camises i gecs de colors llampants, dits carregats d'anells, una llarga cadena de rellotge encruada sobre l'armilla, ben visible, a l'alçada del pit, i el bastó que fan repicar sobre l'empedrat.

Les seves paraules d'aquell 1862 són ben vigents: “La Camorra és la impunitat del robatori i de l'assassinat, l'organització de la peresa, la remuneració del mal, la glorificació del crim.”

És, afegeix, l'únic poder real que obeeix Nàpols: ni Ferran II ni Francesc II –el darrer rei de les Dues Sicílies– ni Garibaldi ni cap autoritat reconeguda, tot això no és sinó el poder visible.

A la batalla del Volturno dels dies 1 i 2 d'octubre del 1860, els camises vermelles van derrotar les tropes borbòniques de Francesc II.

L'autèntic poder és el poder ocult, la Camorra. El cap de la policia que vol fer de policia sense la Camorra és condemnat a caure al cap de quinze dies: en quinze mesos, Nàpols ha tingut deu caps de policia.

I si a l'article anterior gosava donar-ne una xifra, ara diu que hi ha tants camorristes a Nàpols com palets a la platja de Dieppe.

L'escriptor explica les tres menes de càstig, sigui contra els membres que se salten les regles, sigui contra els estrangers a la societat: la *bastonata*, que et deixa gamat al llit quinze dies; l'*sfoggio*, el tall de navalla que et marca la cara per tota la vida, o la *coltellata*, la punyalada que et mata.

Un camorrista que li devia un favor el recompensa amb un preciós docu-

ment: l'extens reglament de l'organització, format per nou articles, que reproduceix textualment. Els articles indiquen que el camorrista ha de subornar regularment la policia i té el dret de cobrar impostos de tots els negocis, des del bordell a les botigues.

Els articles periodístics sobre la Camorra de *Le Monte-Cristo* es convertiran, més elaborats, en un dels capítols de *Cent anys de bandolerisme*. La responsabilitat dels Borbó hi és reiterada. Però allò que hi aporta de més pes són les històries concretes patides per ciutadans honrats per culpa de la Camorra.

Hi especifica que els camorristes no són exactament uns lladres, sinó els qui imposen taxes per la força, l'amenaça, la por.

Per a donar idea de l'abast de la Camorra explica que si pugeu en un cotxe de lloguer, un home es col·locarà al costat del cotxer: és un camorrista que cobrarà el 10% d'allò que pagarà el passatger.

Balanç. Alexandre Dumas fa balanç de la seva experiència napolitana i revolucionària al cap de tres anys d'haver-la iniciada. Ho fa a *L'Indipendente* del 18 d'agost del 1863.

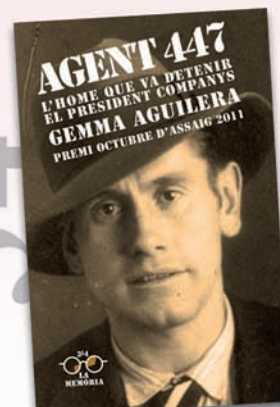
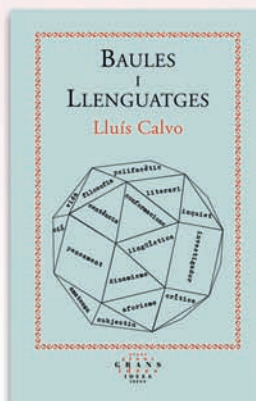
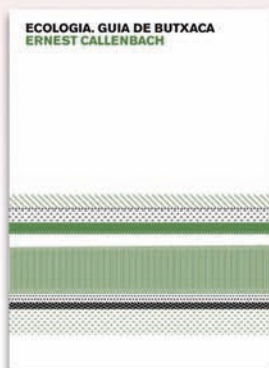
Hi recorda que ja ha combatut l'església i els Borbó amb dos llibres. Hi constata que quan Garibaldi va haver de deixar el poder no tan sols es va aturar la revolució, sinó que va deixar la porta oberta a l'expansió de les tres plagues que escanyaven les províncies napolitanes: la Camorra, la Consorteria (nepotisme) i la Camarilla.

Una Camorra que infestava de robaris i morts els carrers de Nàpols, una Consorteria que reparteix càrrecs a les avantcambres dels ministeris i una Camarilla que conspira amb Roma.

Lluitar contra aquestes plagues, Dumas sabia que era una tasca utòpica, perquè era "deixar fora de la llei tres quartes parts de Nàpols". Ell per la seva banda, a més de denunciar la Camorra, havia tingut un especial interès a destruir moralment el bandolerisme, que considerava agent de l'Església i del Borbó exiliat Francesc II.

Enllestit el balanç, escriu: "Quin italià ha fet amb la ploma per Itàlia més que nosaltres de tres anys ençà? Que es presenti i el reverirem."

Lluís Bonada

NOVETATS

www.tresiquatre.com